

EESTI MAASTIKUARHITEKTIDE LIIDU

KUUKIRI

04/2025 MAASTIKUARHITEKTUURI KUU

EMALi kuukirja järgmine number ilmub 2. mail

juhatus: juhatus@maastikuarhitekt.ee

Maarja Gustavson (557 9979), Tanel Breede (521 7478)

Remi Kübar, Maali Roomet-Allese (5346 7009)

koordinaator: Reet Soans info@maastikuarhitekt.ee (5060 834)

kuukiri: Minea Kaplinski-Sauk minea@maastikuarhitekt.ee

EMALI ÜLDKOOSOLEK

Hea EMALi liige!

Käes on aprill, kõigi maastikuarhitektide pidukuu. Ja juba täna (3. aprillil) toimubki Tartu Loomemajanduskeskuses (Kalevi 17) EMALi üldkoosolek ning seminar. Meeldetuletuseks ja ülevaatamiseks veel kord ürituse kava:

P Ä E V A K A V A:

13.00-13.30 kogunemine

13.30-15.30 seminar "Välisvalgustuse projekteerimine ja mõju"

15.30-16.30 ühislõuna Sparglis

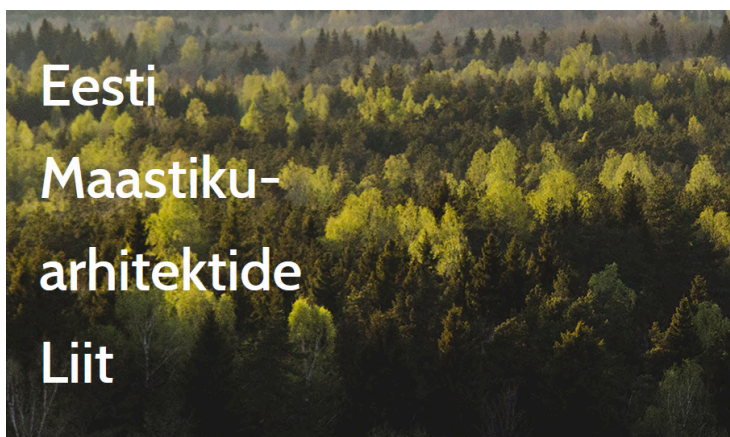
16.30-18.30 üldkoosolek

Üldkoosoleku päevakava:

1. Liidu kolleegipreemia üleandmine
2. Üldkogu juhataja valimine
3. Üldkogu päevakorra kinnitamine
4. Häältelugemiskomisjoni valimine
5. Juhatuse ülevaade 2024. aastast
6. Ettepanek põhikirja muutmiseks, muudatuse hääletamine
7. Revisjonikomisjoni ülevaade 2024. a majandusaasta aruandest
8. 2024. a majandusaasta aruande kinnitamine
9. Loomekomisjoni uue liikme valimine
10. Töörühmade esindajad annavad ülevaate töörühmade tegevusest
11. Kohapeal tõstatatud küsimused

Lisainfo: info@maastikuarhitekt.ee

Üritust toetavad:

Eesti
Maastiku-
arhitektide
Liit

EMALI UUS KULDPARTNER – LODE

EMALil on väga hea meel esitleda oma uut kuldpartnerit, kelleks on LODE – Baltikumi juhtiv keraamiliste ehitusmaterjalide tootja.

LODE on Baltimaade suurim keraamiliste ehitusmaterjalide tootja, kellel on üle 60 aasta pikkune kogemus kvaliteetsete, vastupidavate ja jätkusuutlike maastikuehituse ja konstruktsioonimaterjalide tootmises. Nende tootevalikusse kuuluvad keraamilised sillutiskivid, ehitustellised ja tellisplaadid, mis kõik vastavad tänapäevastele arhitektuuri- ja keskkonnanõuetele.

- *Klinkersillutiskivid:* erakordselt vastupidavad, ilmastikukindlad ja vastupidavate värvidega sillutiskivid, mis pakuvad pikaajalist ilu nii avalikel aladel kui eraaedades.
- *Keraamilised tellised ja plokid:* looduslikud, energiatõhusad ja tugevad LODE tellised ja plokid tagavad jätkusuutliku ja tugeva konstruktsiooni.

LODE on pühendunud keskkonnasõbralikule tootmisele ja neil on olemas EPD (*Environmental Product Declaration*) sertifikaadid, mis tõendavad nende materjalide jätkusuutlikkust. LODE tooted ühendavad endas traditsioonid ja uuendused, mistõttu on need arhitektide, maastikuarhitektide ja ehitajate eelistatud valik kogu Baltikumis.

Täpsemalt vaadake tootevalikut ning lisainfot [LODE kodulehelt](#).

LODE

Since the
Devonian era

EMÜSi Tallinna külastus x EMAL

23.–24. märtsil külastasid Eesti Maastikuarhitektuuri Üliõpilaste Seltsi liikmed Tallinna 2024. aasta arhitektuuripreemiade nominente ja laureaate. Tudengid tutvusid Tallinna Mustamäe Riigigümnaasiumi, Männi pargi, Uus-Veerenni pargi ja vahepargi, Telliskivi TLN ning Vanasadama D-terminali väliruumiga. Samuti külastati Eesti Arhitektuurimuuseumi.

Teisel päeval tutvustas maastikuarhitekt Maali Roomet-Allese tudengitele Vana-Kalamaja tänavat ja lähialasid koos Kellukese lasteaia ja Kalamaja kogukonnaedadega. Hiljem toimus kohtumine EMALi juhatausega uues EMALi kontoris, kus arutati tulevasi koostöövõimalusi.

Tudengitel oli ka võimalus osaleda EMALi sünnipäevaseminaril, kus käsitleti linnahaljastuse teemasid – väljakutseid, jätkusuutlikkust ja taaskasutust. Lisaks tutvustas Kersti Lootus Kadrioru pargi uut oranžeriid ning avati ka Kadrioru pargi ajaloolist tausta ja tulevasi ideid. Seminar pakkus osalejatele põnevaid arutelusid ning oli erialaselt väga arendav.

Eesti Maastikuarhitektide Liidu üheks eesmärgiks on meie noorteseksiooni koostöö edendamine ja tulevaste maastikuarhitektide kaasamine Liidu sündmustesse. Tudengitega oli väga meeleolukas päev, kus toimus inspireeriv arutelu nende visioonidest. Loodame, et ühised kohtumised saavad edaspidi heaks tavaks!

Ülemaailmne aprillikuu 2025 - EMÜS

Aprill on rahvusvaheline maastikuarhitektuuri kuu, mida tähistatakse üle maailma juba alates 2008. aastast. Eesti Maastikuarhitektuuri Üliõpilaste Seltsil (EMÜS) on traditsioon korraldada selle kuu jooksul mitmeid üritusi, mis avavad meid ümbritseva loodus- ja linnamaastiku olemuse ning otsivad lahendusi, kuidas seda teadlikult säilitada ja jätkusuutlikult arendada. Igal aastal on aprillikuul oma keskne teema, mis suunab sündmuste fookust. Kui 2024. aastal keskenduti teemale "Elu(s)ruum", siis sel aastal suuname pilgu "Mängulise linna" poole.

2025. aasta aprilli fookuses on mängu roll linnaruumis – kuidas saab linna kasutada mänguliselt, mida tähendab mäng erinevatele vanusegruppidele ning millised võimalused on mängul avalikus ruumis? Aprillikuu jooksul viiakse ellu mitmeid ruumisekkumisi, sealhulgas tänavamänge ning välikino Maaülikooli linnakus, kuid keskseks sündmuseks on Tartu Keskpargis toimuv avalik arutelu.

Rohkem infot peagi EMÜSi sotsiaalmeedias ja veebilehel emys.ee

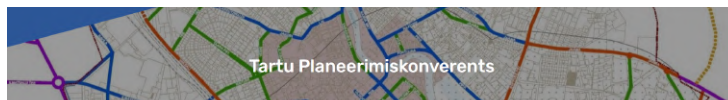
X Tartu Planeerimiskonverents "Planeerida või mitte?!"

Kümnenda juubelikonverentsi keskmes on ruumilise planeerimise olemuslikud küsimused – uurime, millised on ühiskonna ootused ruumilisele planeerimisele, mida see võimaldab ja milleks seda üldse vaja on.

Peaettekannetes arutleme, milline võiks olla ruumilise planeerimise roll majandusarengu suunamisel ja kuidas saab planeerimine toetada tasakaalustatud kestlikku arengut. Lisaks keskendume Eesti ruumilise planeerimise organisatorsete arengute teemadele, sealhulgas muudatustele, mis aitaksid tagada terviklikku ruumiloomet ning teha paremaid otsuseid ruumiloomes valdkonnas.

Juubelikonverents annab samuti võimaluse heita pilk möödunud kümnele aastale ja jagada Eesti ruumilise planeerimise edulugusid.

Lisainfo ja registreerimine [SIIN](https://siin.ee).

Muinsuskaitseameti tasuta koolituspäev arhitektidele

Muinsuskaitseamet ja Eesti Arhitektide Liit kutsuvad **24. aprillil** tasuta koolituspäevale. Praktiline koolitus on mõeldud arhitektidele ja projekteerijatele, keda huvitavad ja/või kes tegelevad ajalooliste hoonete ja ruumipärandiga. Kohapeal on võimalik küsida küsimusi ja arutada spetsialistidega.

Koolituspäeval osalemiseks palutakse registreeruda hiljemalt 18. aprillil [SIIN](#). Koolitus toimub Traforuumides (Kursi tn 3, Tallinn).

Avatud arhitektuuriloengud EKAs

Avatud loengute 2025. aasta kevadsemestri sessioon **“Linn kui uus ökosüsteem”** keskendub maastikuarhitektuurile, täpsemalt linna, inimese ja looduse koostoimimisele.

Loengutekomplekti panid kokku maastikuarhitektid Karin Bachmann, Merle Karro-Kalberg ja Anna-Liisa Unt, kes on koos loonud ja 7 aastat peatoimetanud maastikuarhitektuuri ajakirja ÕU, olnud kaks korda arhitektuuriajakirja MAJA külalistoimetajad ning veavad praegu projekti “Kureeritud elurikkus”, mis katsetab viisidega, kuidas linnahaljastus keskkonnana mitmekesisemaks muuta. Lisaks on nad linna kui kõigile sobiva elupaiga teemat uurinud ka läbivalt oma loomingus ning doktoriõppes. Seega pööravad ka avatud loengud kevadel pilgu just majadevahelise ruumi kvaliteedi poole, kuidas linna elurikkamaks ja mõnusamaks luua ning kuidas inimesed ja linna oma koduks pidavad teised liigid sümbioosis elada saaks.

Loengute ajakava:

03.04 Ingo Kowarik (täna!)

10.04 Jan van Schaik

24.04 Taktyk

Lisainfo avatudloengud.ee

Maastikuarhitektuur Euroopas ehk LAE#7

Ilmunud on järjekorras juba seitsmes number kogumikust „Landscape Architecture Europe“ ehk LAE#7, mis koondab endasse eriala parimatest parimad projektid ning peegeldused. Täpsemalt saate kogumiku kohta lugeda [SIIN](#).

SÕNA SAAVAD UUED LIIKMED

TRIINU SINIMETS

Milline on Sinu hariduskäik?

Põhihariduse omandasin kaunis mõisakoolis ning kohaliku riigigümnaasiumi lõpetasin keelte suunal. Pärast gümnaasiumi lõpetamist õppisin kõigepealt Tartu Ülikoolis eesti ja soome-ugri keeleteadust, kuniks sain aru, et sooviksin oma õpinguid jätkata mõnel looduslähedasemal erialal. Tänu sellele sattusin Eesti Maaülikooli, kus bakalaureusekraadi omandasin esmalt keskkonnaplaneerimise ja maastikukujunduse erialal. Kuna huvi maastikuarhitektuuri vastu õpingute jooksul järjest süvenes, siis astusin edasi ka magistrisse ja nii omandasingi magistrikraadi maastikuarhitektuuri erialal 2024. aasta suvel.

Kuidas leidsid tee just maastikuarhitektuuri juurde?

Peaaegu tunnistama, et kui ma asusin maastikuarhitektuuri õpingutele, siis ei teadnud ka mina päris täpselt, millega end seon. Usun, et leidsin oma tee maastikuarhitektuuri juurde suuresti tänu sellele, et oma lapsepõlve veetsin enamasti looduses: kasvades üles oma vanemate rajatud kaunis koduaias õppisin hindama looduse võlu ja seal veedetud aega. Sellest tulenevalt olen arvamusel, et looduslik keskkond on inimese heaolu seisukohast ülioluline. Mulle meeldib maastikuarhitektuuri mitmekülgsus ja interdistsiplinaarsus – seega olen oma (juhusliku) valiku üle õnnelik!

Millega oled pärast õpingute lõppu tegelema?

Juba oma magistriõpingute keskel õnnestus mul ühineda Kobras OÜ meeskonnaga, kes on mulle maastikuarhitektiks kujunemise juures väga suureks toeks olnud. Peamiselt olen saanud tegeleda detailplaneeringute koostamisega, kuid olen kokku puutunud ka näiteks põnevate kujundusprojektide, 3D visualiseerimiste ja erinevate konsultatsioonidega.

Mida ootad kõige rohkem EMALilt?

EMALilt ootan enim värskemat erialast infot. Samal ajal usun, et on oluline, et liit oleks maastikuarhitektuuri eestkõneleja Eestis, pakkudes samal ajal tuge ja arenguvõimalusi oma liikmetele.

Kaja Sepper

24. märtsil toimus Kadrioru pargi oranžeris Maastikuarhitektide Liidu sünnipäevaseminar, kuhu olid oodatud maastikuarhitektid ja ruumiloomega seotud spetsialistid meie liidust ja kohalikest omavalitsustest. On suur rõõm tõdeda, et sündmus osutus oodatust palju-palju populaarsemaks! Kohad täitusid vähem kui kahe nädalaga ja kuigi sündmuste keerises õnnestus organiseerida paarkümmend lisakohta, jäid ikkagi mitmed huvilised ruumipuuduse tõttu kõrvale. Suur tänu kõigile külalistele! Sündmus õnnestus just seetõttu, et teie uskusite, et meil tuleb tore seminar. Ja tuli!

Kadrioru pargi oranžerii avati 2024. aasta lõpus ning hoone südame moodustab seminariruum koos talveaiaga. See suurejooneline kompleks on võistlustöö tulemus – hoone on projekteerinud Karisma arhitektid ning selle lahendus on saanud mõjutusi Euroopa ajalooliste parkide kasvuhoonete ja talveaedade vormist. Ka seminari teemadering oli inspireeritud selle toimumiskohast ning avas ühelt poolt oranžerii ja Kadrioru pargi ajalugu, kuid teisalt vaatas laiemalt otsa linnahaljastuse väljakutsetele, jätkusuutlikkusele ning uuskasutusvõimalustele haljastuses.

Seminaripäeva alustasid juhatause esimehe Maarja Gustavsoni südamlikud avasõnad, milles ta andis ülevaate liidu sünniloost ning tegi liidule ja külalistele lõbusa AI abiga loodud sünnipäevatervituse. Kadrioru pargi oranžerii ajaloo ja kujunemise loost rääkis maastikuarhitekt Kersti Lootus. Oranžerii talveaias paiknevat Eesti sammalde ekspositsiooni, mis koosneb RMK metsade kuivenduskraavide puhastamisel kooritud mätastest ehk päästetud sammaldest, tutvustas Tallinna Botaanikaia teadur Iiti Jürjendal. Tema ettekanne “Päästetud samblad, kas tuleviku linnahaljastus?” selgitas, kuidas kujunes ja valmis oranžerii ekspositsioon, kuidas ja mida seal uuritakse, millised on üldiselt samblaia rajamise võimalused ning mida tal on veel plaanis oma doktoritöö raames sammalde kohta uurida. Jürgen Leega osauhingust Samblamatt tutvustas, kuidas Soomes raiesse määratud metsade alustaimestikust mustika-pohla-kanarbiku (tegelikult kõik puittaimed ju!) matti kogutakse, edasisiirdamiseks ette valmistatakse, paigaldatakse ja juurdumiseni hooldatakse. Tallinna Botaanikaia dendroloog Olev Abner tegi ettekande teemal “Mis ohustab Tallinna tänavapuid?”, andes muuhulgas ülevaate põhjustest, miks viimastel aastatel on hukkunud nii uusistutuste puud kui ka täisealisi puud linnaruumis ning kuidas seda vältida. Samuti jagati soovitusi tulevikupuude liikide kohta, mida võiks uute tänavapuudena katsetada.

Järgnes maastikuarhitektide Kersti Lootuse ja Ingrid Sembach-Höbemägi ning kunstiajaloolase Silja Konsa ettekanne “Kadrioru park – Eesti esinduspark – kuhu edasi?”. Tutvustati rahvusvahelist ja kodumaist muinsuskaitsest raamistikku ja selle taustal erinevaid võimalikke lähenemisi Kadrioru lossi alumise aia kordategemisele. Arutleti tööde tegemise üle etapiti või ühekorrana ning erinevate etappide võimalike mõjude üle. Oluline on meeles pidada, et restaureerimisel ei tohi ühte ajaloolist kihistust eelistada teisele. Palju emotsioone tekitas seminaripäeva lõpus esile kerkinud arutelu, kas Eestis võiks olla ruumiloomespetsialistidest koosnev nõukogu, mis arutaks ajalooliste parkide restaureerimise põhimõtete üle ning nõustaks riiki ja kohalikke omavalitsusi, kuidas kultuuripärandiga ümber käia.

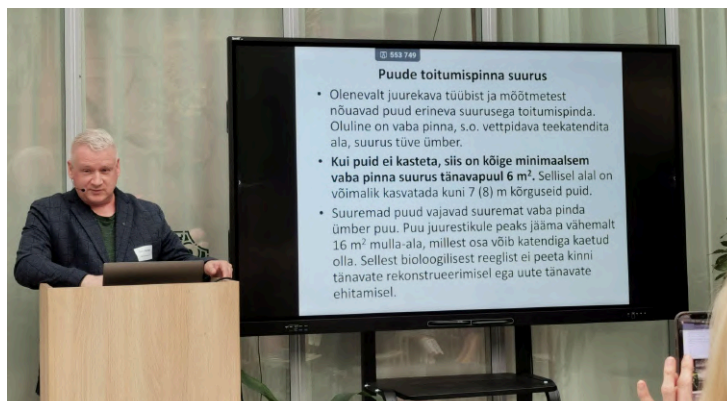
Õhtu oranžeris lõppes lõbusa õnneloosiga kõigi sündmusele edasiside andjate vahel. Välja loositi meie järgmise seminari pilet ja selle võitis Piret Pallase. Palju õnne, Piret! Järelpidu toimus Mon Repos's, mille välisruumilise lahenduse autoriks on meie liidu asutajaliige Kersti Kuus. Õhtu jätkus meeleolukalt liidu sünnilugu meenutades ja erinevate teemade üle arutledes. Aitäh kõigile osalejatele, et meie sündmusele värvi andsite ja ühistunde lõite!

Foto: Kaja Sepper

Foto: Reet Soans

Fotod: Liivi Mäekallas

Liidu liige Aljona Galazan osales loomestipendiumi toel kolmel konverentsil, kust otsis ruumiloome/kohaloome teadmisi ja häid näiteid. Teksti ja piltide autor Aljona Galazan.

2024. aastal käisin kolmel konverentsil Eestis ja Hollandis. Minu eesmärk oli vaadata ruumiloome, täpsemini kohaloome teemasid kolmelt tasandilt: ruumiline planeerimine, kohabränd (ing.k. *place branding*) ja kohaloome (ing.k. *placemaking*).

Otsisin nii oma ruumiloome kursuse kui üldise erialase arengu jaoks inspiratsiooni ja näiteid ruumi- ja kohaloomest, mis päriselt oleks muutnud ruumid kohtadeks (ing.k. *“from space to place”*); otsisin vastuseid küsimustele, kuidas tehakse otsuseid ja liigutakse parema tuleviku poole nendes linnades/riikides, kus on hea elada ning kuidas kaasatakse selle juures kogukondi.

Allpool on lühike valik mind enam paelunud teemadest. Konverentside täielikeks ülevaadeteks see tekst siiski ei pretendeeri.

PLANEERIMISKONVERENTS

Eelmise aasta planeerimiskonverentsi peateema oli **“Julge olek planeerimises”**, kus diskuteeriti ühelt pool energiaplaneerimise ja -haavatavuse ning riigikaitseliste objektide planeerimise, aga teisalt ka jõulisema avaliku ruumiloome, regionaal- ja linnaplaneerimises NIMBY vältimise ning kodaniku ja planeerija vastutuse üle¹.

Teemad olid mõnusalt laiad, 15-minuti linnast kuni regionaalplaneeringu ja energiapöördeni, sotsiaalsest innovatsioonist kuni tehisaruni. Enamik slide on konverentsi [kodulehel](#) ka üleväl.

Minu jaoks oli oluline paneel “Kuidas planeerida julgeolekut”, kus ministriumid arutasid, milline on Eesti valmisolek kriisideks ja võimalikuks sissetungiks. Paneeli kokkuvõttes tõdeti, et Eesti ei ole valmis, kui see peaks juhtuma näiteks lähinädalatel. Kõige vähem on kriisideks valmis linnaelanikkond: ressursid on tsentraliseeritud ning varjekohti ei ole piisavalt. Meil on hea võimekus ruumiandmete kasutamiseks, aga me ei oska neid veel etteennustavalt analüüsida (ruumiandmetel teemal oli konverentsil terve sessioon). Suurim risk on aga väga nõrk kogukonnatunne ja oskamatus käituda organiseeritult: individualistlik elustiil ja oma kultuurimullis elamine tekitab NIMBY (ing.k. *not in my backyard*) efekti ja mõtteviisi, mida kogeme ka ruumiplaneerimises. Ministriumide esindajad ei teagi, mida me peaks ruumiplaneerimises teisiti tegema, kui sissetungi oht tekiks näiteks 365 päeva pärast. Eesti on masside organiseerimise teemal veel lapsekingades, kuid hea seegi, et õppeprotsess juba käib.

Konverentsi tippettekandeks minu jaoks oli Andres Ojari [ülevaade](#) modernistlike tüüpkvartalite ümber mõtestamisest ja ümber ehitamisest tänapäevasteks piirkondadeks – getost mitmekesise elanikkonnaga kvaliteetseks elukeskkonnaks Bijlmermeer (Amsterdam, Holland) ja Gellerup (Aarhus, Taani) piirkondade näitel. Tähelepanuväärne oli selle kõrval ka Tiit Tammaru ettekanne Eesti renoveerimismaastikust ja [segregatsioonist](#), kus ta mainis, et Eesti suurehitajad ja -arhitektid ei ole renoveerimisest huvitatud, sest mahud on väikesed, majad on asustatud ning see pole prestiižne. Aga teoreetiliselt on võimekus ja teadmised olemas, et Andrese ettekande taolisi ambitsioone saaks ka Eestis ellu viia.

Tuttavad, aga ikka huvitavad olid kaasamise ettekanded, eriti Aalto ülikoolis töötava Marketta Kyttä ettekanne [digisalusest](#). Ka tehisaru teemaline sessioon 2. päeval oli põnevalt avastusrohke. Näiteks Anto Aasa näitas, kuidas [tehisaru](#) on veel päris elus ja päris otsustes kasutuskoollmatu ja kuidas meie usaldus tehisaru vastu on palju suurem kui me saame endale lubada – selles peitub suur risk.

Julgeoleku planeerimise paneel (foto PK kodulehelt)

Andres Ojari ettekanne suuremahulisest renoveerimisest

Helena Renström (Skellefteå, Rootsi) Guðrið Højgaard (Fääri saared, Taani)

PLACExNORDIC

Mai kuus toimus Põhjamaade kohabrändi konverents **PLACExNordic** esmakordselt Tallinnas. Üritust korraldab Future Place Leadership võrgustik, Eesti kohalikuks korraldajaks oli Pärtel-Peeter Pere. Osalesin mõned aastad tagasi sellel konverentsil Stockholmis ning märkasin, et selle sisu on toimunud oluline pööre turistide moosimisest (välis)talendi köitmisele ning linnaruumi (selle konverentsi vaates elukeskkonna) kvaliteedi teema tuli seetõttu eredamalt fookusesse. Sel teemal esinesid teiste hulgas Martin Villig Bolt'ist ja Liselott Stenfeldt Jan Gehl' büroost, kes rääkisid oma signatuurteemadest, mobiilsest ja inimkesksest linnast.

Mitmed ettekanded peegeldasid tõdemust, et tänapäeval liiguvad inimesed üle riigipiiride küll tööd ja paremat elu otsides, kuid statistikas on juba väga hästi näha ka tendentsi, et uueks kohaks valitakse just neid linnu ja kohti, kus on hea elada. Töövõimaluste, turvalisuse ja mobiilsuse kõrval on järgmisel kohal kliima ja keskkond² ehk rohke rohelus, puhas õhk, rahulik naabruskond, võimalus veeta vaba aega, sh õues, kontakt loodusega. Inimesed on nõus vahetama oma kodukohta, kui uues paigas on nende füüsiline ja vaimne tervis keskkonna poolt paremini toetatud. Väärib aga mainimist, et see suundumus on praegu rohkem märgatav keskmisest kõrgema sissetulekuga inimeste puhul (IT ja teaduse valdkondade nomaadid, pigem lasteta ja noored, kuid ka perede ja teiste valdkondade esindajate osakaal suureneb). Just see grupp oli ka konverentsil rohkem fookuses, kui sihtrühm, kellele Eesti võiks olla potentsiaalseks sihtkohaks.

Selle konverentsi teemad olid minu jaoks tuttavad, aga oli hea kuulata Põhjamaade lugusid sellest, kuidas nad jäärpäiselt liiguvad inimkeskesse tulevikku, kus igaüks loeb.

Õpetlikku lugu jagas Helena Renströmi, kes tutvustas väikese Rootsi kommuuni Skellefteå (elanike arv korrelatsioonis 7:1, meie mõistes Jõhvi vald) võitlusest inimeste nimel ja eest. See pani mõtlema meie Ida-Virumaa piirkondadele – kas see ka meil oleks võimalik? Urbaniseerimise tulemusel 1990ndatel hakkas sealne elanikkond kiiresti kahanema, aga 2010ndates koos uue juhtimisega tulid ka uued arengud: liitiumi kaevanduste kõrval tuli suur liitiumitehas ning käivitati talendiprogramm, mis tõmbas inimesi üle kogu maailma. See tekitas hiljem lausa eluasemekriisi, mille lahendamiseks rajab linn nüüd uusi elamukvartaleid ning ehitab vanad kvartalid ümber inimkeskse elukeskkonnaga linnaosadeks. Samuti plaanitakse avada ülikool linnalise kampusega. Ettekande osa, mis mulle eriliselt meeldis, oli inimestest. Linn kaasab aktiivselt uustulijaid kohaliku ellu. Noortel on nüüd sellega seoses palju tegevusi ning ka saami kogukond saab kesket tähelepanu mitte ainult turismiobjekt, vaid kohaliku elu hoidjana, kuhu uustulijad tulevad kuuluma. Just see kuuluvustunne ongi nende kohabrändi keskne element. See tekitas soovi seda piirkonda külastada ja oma silmaga näha, kas ja kuidas töötab selline ülalt-alla kogukonna programmeerimine. Üldiselt reaalsed katsed näitavad, et selline lähenemine ei toimi, või vähemalt ideoloogiana pigem teeb halba, aga võib-olla nende variant, mille keskmes on kohalikud väärtused ja inimesed, on tööle hakanud.

Teine lugu, mis mulle sügavat muljet avaldas, pärineb Fääri saartelt. Väike kommuun keset Atlandi ookeani oma maailmas kurikuulsate traditsioonidega. Kuigi Fääri saared on (massi)turismi mõttes kallid ja igav sihtkoht, on turismiturunduse osakond võtnud eesmärgiks asutada ennast siiski turismi maailmakaardile, kuna väliturism on nende jaoks pigem vajalik ellujäämise ja majanduse käivitaja. Mind paelus selles loos fookus looduskaitsele ja sotsiaalsele sidususele: ka neil on suur mure, et noored lahkuvad paremat elu otsima ja naasevad vaid vähesed. Selleks, et nende saared ei muutuks masskiiritarbimise tooteks, reklaamivad nad ennast kui pika reisi ja aeglase turismi sihtkohta.

¹ <https://planeerimiskonverents.ut.ee/>

² *Dream Destinations and Mobility Trends, Decoding Global Talent 2024*

Muhedad olid näited nende kohabrändi reklaamidest, mis on pälvitud mitmeid preemiaid ja tabasid hästi oma eesmärgi. Üks reklaamidest on *“Closed for maintenance”*, kui kord aastas kolmeks päevaks saared turismile suletakse ning kohale ilmuvad vabatahtlikud, kes aitavad looduskaitsealadel ja matkaradadel heakorratöödega. *“If it rains, these paths are unstable. Who will pay for it to be rebuilt, if not the tourists?”* – muhedalt öeldud, tõesti, miks mitte? Samas milline nutikas võimalus neile, kes soovivad reisikuludes kokku hoida, tutvuda kohalikega, õppida kohaliku kultuuri tundma, töötada värskes õhus imelises looduses hingematvate vaadetega ja leida uusi sõpru! Ühine tegevus ühendab ka kohalikke. Teine lugu on veel armsam, [Sheep View 360](#) – kohalikel tekkis idee teha 18 Fääri saarele lammaste abil Google Street View. Kampania köitis Google'i tähelepanu, kes lõpuks saatis kohale ka oma tehnoloogia ja saared said korraliku GSV ülevaate, kus on muuhulgas kasutatud ka Sheep View 360 kaameraga tehtud pilte. Tänu sellele kampaniale sai maailm teada Fääri saarte elanikest kui muhedast, nutikast ja kokkuhoidvast kogukonnast. Mõtlen, et selline tore lugu on eeskujuks ka teistele väikestele kultuuridele – et globaliseerumise ajal on enese säilitamine ja kasu teenimine samas autentsust kaotamata küll keeruline, aga võimalik just tänu inimestele ja võimendatud kohalikele väärtustele.

Ehk kokkuvõtvalt, elukeskkonna kvaliteet on oluline ja mõjuv faktor majanduses. Ka 'pehmed väärtused' ei ole enam naeruvääristatud, vaid on otsustajate laual põhimängijana. Kui Eesti soovib Põhjamaade kogemuse suunas liikuda, siis sellega on tark arvestada.

Järgmine kord toimub [PLACExNordic kohabrändi konverents](#) Uppsalas, Rootsis, mais 2025. Osalemine on kallid, aga kel on vaja luua kontakte KOV või riigi tasemel ja Põhjamaade kohabrändi võrgustikus – soovitan väga! Soovitan uudistada ka võrgustiku kodulehte [futureplaceleadership.com](#), konverentside vahel toimuvad ka täiendkoolitused.

EUROPE PLACEMAKING WEEK

Septembris toimus Euroopa võrgustiku kohtumine **Europe Placemaking Week** Rotterdams (Holland). Konverents-festivali teemadeks olid kestlik ja interdistsiplinaarne kohaloomine, kogukondade kohanemine kliimamuutustega, veelinnad ja sinimaastikud, kohalik jõud ja võitlused ruumi eest. See aasta oli üle 700 osalejat 80 riigist, 250 kõnelejat 170 sessioonis 23 kohas üle Rotterdami linna.

Väga palju praktilisi näiteid ja töötube, avatud meeli ja hoolivaid arvamusi, mis elavdasid koostööd inimeste vahel. “Mitte-sinu-tavaline-konverents” ehk pigem festivali stiilis programm andis võimaluse eelkõige suhelda inimestega, avastada häid näiteid Rotterdami linnaruumis ning väikeste sammudega liikudes unistada suurelt :). Lõpuks tundsin, et siin on minu inimesed!

Ettekandjateks olid praktikud, kohalike omavalitsuste esindajad, ametnikud ja otsustajad, *placemaking* (kohaloomine) konsultandid ja kohapöörde (*from space to place*) aktivistid, kogukondade ja liikumiste eestvedajad. Kohaloojate ees kerisid end lahti lood, millest ajakirjades ei kirjutata. Oma mitmete kuninglike, riiklike ja teaduslike tunnustustega rääkisid nad palju inimestest, kelle jaoks nad neid projekte tegid, kasutajatest ja kogukondadest, julgusest, rahast ja inimlikkusest. Töötubadest olid minu lemmikud kohaloomine mängud, mida kaasamisprotsessides kasutatakse.

Paneelarutelude tipuks oli minu jaoks Rotterdami, Stockholmi ja Budapesti abilinnapeade paneel. Nad kõik on kohaloomine kas tulised toetajad või ise ruumiloojad. Kõik teame, et ruumiloomine kvaliteet sõltub erialaspetsialistide kvaliteedist, aga see, kas ruum üldse reaalseks saab, on otsustajate kättes. See on tahtes kinni. Mõtlemapanev oli nende mõtteviisi suursugususe ja suur südamlikkus. On väga meeldiv ja produktiivne kuulata vestlust, kus hea ja kestlik elukeskkond on otsustajatel veres ja arutatakse juba seda, kuidas teha veel paremini. Kuigi ka meist väga kaugel ees olevates ühiskondades on apsakaide, ebaõnnestumisi ja poliitilisi kaotusi. Hea kohaloomine on selline ruumiloomine, kus ühise eesmärgi ja kvaliteedi nimel toimetavad koos kolm võrdset olulist taset: valitsus, kogukond ja eksperdid, igaühel on otsustusprotsessis oma kaalukas roll.

PMW2024 Rotterdam.

Tahan ka välja tuua, et kohtumine toimus Rotterdami endises sadamapiirkonnas, Merwe-Vierhavens, mida kohaloomine ja ringmajanduse meetmete abil arendatakse 20 aasta perspektiiviga uueks elukeskkonnaks nn [inkluusivseks linnaosaks](#) ja kaasaegeks sadama- ja äripiirkonnaks (vt [M4H - Makers District Rotterdam](#)) ca 4000 kodu ja ca 3000 töökohaga. [Kielewerf](#), mis juba 10 aastat on toiminud loovettevõtete töökodade ja sündmuste asukohana ning mille käivitamise ja loomise taga on kaks arhitektuuribürood, on juba täna [küllastamist](#) väärt.

Kielewerf, Rotterdam, Holland.

Sellel konverentsil sain tuttavaks ka [Gendered City](#) liikumisega, mille eesmärgiks on uurida ja suunata ühiskonna tähelepanu linnaruumile naiste aspektist. Liikumine on globaalne ning osalejad ja eestvedajad on ka nendest riikidest, kus naiste õigused on üldse pärsitud, nii linnaruumis liikumise keeluga kui ka kõikides muudes aspektides. Modernistlik linnaruum ei arvesta päris paljude vajadustega, mis on meestel ja naistel erinevad: naised vajavad palju rohkem turvatunnet, lastega linnas liikuva naised vajavad palju mugavamat, lastele tegutsemisrohket ja taas, turvalist, linnaruumi. *Gendered City* käivitas hiljuti kaardirakenduse [Fem Urban Atlas](#), kuhu iga naine võib lisada kohti, mis ja miks tema jaoks turvalised või ebaturvalised on. Panustada võivad ka organisatsioonid – selle abil korjatakse andmeid üle maailma, et nende teadmiste pealt planeerida paremaid linnu ja kohti naiste vajadustest lähtuvalt. Taas, see on võimalik riikides ja kultuurides, kus neid andmeid võetakse tõsiselt, kus ei naeruvääristata naiste häält. Kahjuks see veel paljudes kultuurides nii ei ole, ka meil.

Urbanist Mustafa Sherif on sündmusel osalenud külalistega teinud mitmeid intervjuusid. Kuulata saab neid tema taskuhäälingust: [Urbanistica Podcast](#).

Olulisim, mida ma sellelt sündmuselt kaasa võtsin: **“we have to get rid of the “them vs us” approach!”** See on minu enda põhiväärtus, hea on leida sarnaste väärtustega inimesi selles maailmas.

Järgmine [Placemaking Week Europe](#) kohtumine toimub Itaalias, Reggio Emilia linnas (*“Ajalugu, söök ja Calatrava!”*), 23-26. septembril, 2025. Nad püüavad osalustasu hoida soodsana (200-300 eurot), et ka vabakutselised konsultandid ning kogukonna- ja heategevusorganisatsioonid, kes kohaloomine protsessis on olulise kaaluga (kohaloomine kolmik: *government+community+expertise*), saaksid osaleda.

***

Kokkuvõtvalt – see oli väga hea mitmekihiline kogemus! Saadud teadmised on niivõrd elulähedased, et neid on nüüd mugav (töö)praktikasse panna.

Julgustan EMALi liikmeid kasutama loomestipendiumi tuge, et õppida juurde huvitavaid valdkondi ja arendada endale vajalikke teadmisi teravamaks. Selleks see meede loodud ongi!

PRAKTIKUTE PÄEV MAAÜLIKOOLI MAASTIKUARHITEKTUURI ÕPPETOOLIS

Aljona Galazan. Pildid: Aljona Galazan ja Agnes Arumetsa

Märtsikus toimus EMÜ maastikuarhitektuuri õppetoolis järjekorras juba viies praktikute päev. Tegu on õppetooli traditsiooniga, kus kutsume külla tegutsevaid maastikuarhitekte ja teisi ruumiloojaid, et rääkida nende tööst ja loomingust. See on alati innustust täis päev ettekannete ja vaba vestlustega ning ka tudengid on seisukohal, et iga kord on üritus olnud kasulik ja huvitav.

2023. aasta kevadel käisid külas Edgar Kaare (TajuRuum), Heiki Kalberg (AB Artes Terrae), Kirstian Nigul (Väli) ja Gyuri Jakabfi (FUTU Architects), kokkuvõtte kuukirja [04/2023 numbris](#); sügisel külastasid meid Priit Ingver (Verte MAB), Gen Mandre (4people) ja Eda Vane (Bonava), kokkuvõtte kuukirja [12/2023 numbris](#).

2024. aasta kevadel käisid külas Siim ja Kersti Lootus (Lootusprojekt), Jaana Veskimäe (Hendrikson DGE) ja Grete Veski (Punktiir), kokkuvõtte kuukirja [04/2024 numbris](#). Sügisel inspireerisid noori Maali Roomet-Allese (Maali Roomet Design), Sten Juur (TajuRuum) ja Mirko Traks (KINO maastikuarhitektid), selle kokkuvõtte leiata kuukirja [12/2024 numbrist](#).

Selle aasta märtsis käisid meil külas teedeinsener, projektijuht ja ettevõtte juht **Indrek Oden (Roadplan OÜ)**, kes rääkis koostööst maastikuarhitektidega ning oma väärtusest ehk kvaliteetset, kõigile ligipääsetavast linnaruumist; Viljandi linnavalitsuse planeeringu-teenistuse juht, maastikuarhitekt **Age Alas (Viljandi linn)**, kes avas ametniku töö valud ja võlud, ning multiinstrumentalist **Aljona Galazan**, kes rääkis oma südame teemast – turvalisest linnaruumist ratturi perspektiivist.

Märtsi külalised: Aljona Galazan, Indrek Oden, Age Alas.

Indrek kui tiptaseme teedeinsener vaimustas noori sõnumiga hea kvaliteetse linnaruumi rollist ja tähtsusest. See põhimõte peegeldub nii tema enda kui ka tema ettevõtte tegevustes. Nimelt on Roadplan üks kahest inseneribüroost, kus töötavad maastikuarhitektid ning samuti teeb ettevõtte koostööd mitme Eesti arhitektuuri- ja maastikuarhitektuurbürooga. Eesmärgiks ikka see, et koos luua mugavat, inimsõbralikku, rohelist linnaruumi. **Age** inspireeris noori oma avatud meele ja positiivse suhtumisega töösse, mis muutis nii mõnegi noore ettekujutust ametniku elust. Age tõi põnevaid näiteid, kus ametnik peab seisma hea linnaruumi eest olles kahe tule, poliitikute ja kodanike vahel. **Aljona**, kes on lisaks sellele, et ta on maastikuarhitekt ka 20+ aastase linnaratturi kogemusega nii Eestis kui välismaal, rääkis linnas rattaliikumise teemal. Ta tutvustas põhjalikult ratturi turvalisuse aspekti ja nullvisiooni kontseptsiooni, mida kahjuks tänavaruumi loomisel sageli eiratakse. Aljona tõi hea ja halva tänavaruumi näiteid Eestist ja mujalt, kus tänavaruumis on kõikide liiklejatega arvestatud (või mitte).

Päeva fookuses oli linnas elamise ja liikuvuse kvaliteet ning nende lahutamatus. Kõrva taha pandi see, et jagatud ruum on oluline väärtus hea ja jätkusuutliku elukeskkonna loomisel. Elevust pakkusid ka külaliste veidi ebatavalised erialased profiilid ja see tekitas elava arutelu ja mõttevahetusi veel pikalt pärast kohtumist. Noortele jäi eredalt meelde see, et enda otsimine erilas ja selle väliselt on loomulik osa elust ja igapäevaks leiab endale sobiva koha kas kuskil olemasoleva juures või selle koha enda jaoks ise luues.

Ka seekordsel üritusel julgustasid praktikud noori olema oma elu eestvedajad ning pidevalt õppima iseseisvalt ka väljaspool koolipinki.

Sel korral toimus praktikute päeva lisakohtumine teisel päeval, kui külas käis vallaarhitekt, maastikuarhitekt **Egle Nõmmoja (Tartu vald)**, kes rääkis Tartu valla pingutustest kvaliteetse elukeskkonna nimel ja avas korraks ukse riigihangete maailma.

Egle on mitmekülgse erialase profiiliga, enne tööd avalikus sektoris on ta töötanud arhitektuurbüroos ning praegu õpib Tallinna Ülikoolis linnakorralduse eriala magistrantuuris. Egle näitas valla GIS andmete kasutamist ja rääkis elanike kaasamisest, mis aitab kasutajasõbraliku linnaruumi loomisele kaasa. Egle rääkis ka Tartu linna, Tartu valla jt valdade ruumiloome spetsialistide kooskõlmistest, kus arutatakse väljakutseid, viiakse läbi arutelusid strateegiliste arengusuundade osas ning aidatakse üksteist heade näidete varal. See inspireeris noori väga.

Praktikud tõdesid, et kohtumine oma valdkonna tudengitega on alati põnev ning see päev andis ka neile värsket vaadet enda tööle ja uut energiat.

Age kirjutas: "Päev tudengitega oli väga tore ja meeldejääv, soovitan soojalt kõigile! See on võimalus noori inspireerida samas tehtud iseendale peegeldades ja ehk endagi kohta midagi teada saada. See on ainult pisku, mida noortele jagada ja anda tagasi sinna, kust ise saanud oled. Noorte tagasiside võib olla selle päeva parim osa!"

Tudengite muljed päevast:

Indrekule

Väga põnev oli kuulata erialast infot inseneri vaatevinklist. Esitluses toodud näited olid inspireerivad ja huvitav oli teada, kui kaua teatud protsessid aega võivad võtta. Eriti kõnetas informatsioon Veski tänava kohta, sest ma ise kasutan seda tänavat väga tihti. Aitäh Indrek!

Väga motiveeriv oli kohtuda juhiga, kes on kindel oma väärtustes, kes hindab edasiarengut ja tunnustab vigu (nt mis algajana tehtud).

Mul on meeletult hea meel, et minu esimene lähedasem kohtumine-tutvumine inseneriga oli niisuguse põneva professionaaliga, nagu Indrek seda on. Mind üllatas, et insenerid samuti arhitektuurikonkurssidel osalevad.

Mulle väga meeldis Teie ütlemine, et keegi ei ole madalamal ega kõrgemal kohal koostööd tehes, sest kõik panustavad väga oluliselt tulemusse. See muutis ka väga minu perspektiivi oma eriala ja ka koostöö kohta. Iga lüli, iga osaline projektis on oluline ja teda peab võtma tõsiselt!

Agele

Alguses kartsin, et Viljandi linnavalitsuses töötamine võib olla igav, aga Age andis väga ilmekalt edasi tegelikkuse. Üllatav oli kuulda, kui palju tegelikult tegeletakse erialavälise tööga, et mis lauale kukub tuleb ära teha. Selline oskus erinevate valdkonna teemadega tegeleda, tundub väga inimest arendav.

Väga põnevad reaalsed näited, et kuidas toime tulla ametnikuna. Sain palju paremat selgust, et kes see ametnik siis ikkagi päriselt on.

Olles ise väga huvitatud ametniku ja KOV töökohast pani see palju asju perspektiivi, millele varem ei võinud tulla. Peamiselt see, kui sisukas ja karm võib antud töökoht ikkagi olla. Aga teie ütlus: "kujundada saab enda suhtumist töösse" inspireeris mind väga. Ma usun ka endasse rohkem, et kui ma võtan tööd tõsiselt ja kujundan enda suhtumist sellesse, saaksin ka mina hakkama. Teie jutt ei hirmutanud, vaid tekitas veel rohkem uudishimu uurida asju, mida ma veel ei tea.

Aljonale

Oli väga arusaadav kui teemas sees ja huvitatud on esineja meeldivast linnaruumist, eriti jalgratturite ja teiste kergliiklejate põhiselt. Meeldivad illustratiivsed näited eri riikidest ja linnadest ja head visuaalid ilmestamiseks esineja mõtteid ja ideid

Oli hea kuulda, kuidas oled tööturule jõudnud ja millised katsumused ees olid. Andis palju julgust oma rada leida ning proovida kõike. Avatud ja lihtne suhtlus on kõige olulisem ning seda ka selles keskkonnas oli hästi tunda.

Tore oli, et sai teada sellest, kuidas tööturul paremini silma jääda. Koduleht ja portfoolio on meeletult oluline!

Nullvisiooni mõte on väga oluline ja tore et seda rõhutatakse rohkem, sest see on asi, mida peaks kõik inimesed rohkem mõistma ja selle eest võitlema. Me ei peaks aktsepteerima, et see on normaalne, et mõned elud võime kaotada. Ma arvan et see nullvisioon viib edasi palju parema ja hoolivama maailma suunas.

Eglele

On alati inspireeriv näha, kui inimesel on siiras huvi oma töö vastu. Taas avanes võimalus paremini mõista ametniku tööd ning seda, kuidas see võib olla äärmiselt põnev – kui ise panustada, õppida, areneda ja oma valdkonna vastu huvi tunda.

Oli rõõm kohtuda inimesega, kes iga päev tähtsal ametikohal töötades oskab hoida positiivset meelestatust ja avameelsust ka tudengitega rääkides. Meeldiv on näha, et ametnikuna ei jää ta mugavustsooni istuma vaid pöörab tähelepanu nii enda, töökaaslaste kui ka elanike rahulolule.

Egle sümpatiseeris oma vaba ja rõõmsameelse olekuga ning tutvustas oma põnevat karjääri ja tööalaseid otsuseid peegeldades nende varjukülgi ja häid omadusi. Andes nii edasi suurepäraselt erinevaid töö ülesehitusi, mis aitaks kujundada meie tudengite edasisi valikuid.

Väga head näited ja oli tunda väga laia silmaringi. Mulle meeldis, kuidas omast kogemusest tõid näiteid karjääris edasi liikumiseks, et alustada väikeste sammudega ja käia ringi avatud silmadega. Kogu see avaliku sektori asi tundus väga põnev ning mina kui pigem erasektori inimene tundsin palju ühist ja võimalusi.

Mõttetera päeva mõjust

Praktikute päeva järgselt (ja nii juba kolmandat aastat) hakkavad mõtisklused iseenesest liikuma tuleviku väljavaadete poole. Tavapärasest mõtteväljatusest igapäevaelus erinevad need praktikute päeva järgsed mõtisklused nii palju, et kartust tuleviku ees on veidi vähem, sest nii rääkijad kui ka grupitöodes osalejad suudavad vaadata olukordasid positiivse ja kergema nurga alt.

Sõnad korraldajatelt

Täname külalisi panuse ja tudengeid aktiivse osavõtu eest, oli üks ütlemata ilus päev täis õppimist, ideid, elavat vestlust ja sünergia! Uusi põnevaid kohtumisi!

Aljona Galazan

EMAL TÄNAB OMA TOETAJAIID:

| kuldpartner |

EXTERNY

| kuldpartner |

LODE